

УДК 94:[323.232.091.51:329.78:061.2](477.75)"1991/201"

ГАПЕСВА ОЛЬГА,

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, докторант
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів

ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА КРИМСЬКОМУ ПІВОСТРОВІ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОРОСІЙСЬКИХ НАСТРОЇВ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ (1993-2013 рр.)

У статті розглядається діяльність громадсько-політичних організацій проросійського спрямування на півострові Крим. Виявлено, що під гаслами підтримання відносин із співвітчизниками та збереження соціально-культурних традицій здійснювалась цілеспрямована інформаційна кампанія щодо формування антиукраїнської світоглядної позиції в молодіжному середовищі Криму.

Ключові слова: півострів Крим; "руський мир"; кампанія "Анти-НАТО"; Російська громада Криму; партія "Руська єдність"; проросійські військово-патріотичні табори.

Постановка проблеми. Вивчення істориками подій на Кримському півострові навесні 2014 р. тільки розпочинається, але базові передумови можливості анексії півострова російським агресором відомі й сформульовані вже зараз. Це безвідповідальні військові реформи й скорочення чисельності Збройних сил України, Революція Гідності, розстріл Небесної Сотні та втеча "легітимного Президента України", постійний інформаційний пресинг на кримчан з боку Росії та ін. Важливим елементом у ланцюжку перерахованих причин, що призвели до анексії Криму, стала поразка України в інформаційному протиборстві з російською пропагандистською машиною.

Починаючи від проголошення незалежності України, з боку "східного сусіда", здійснювався цілеспрямований інформаційний пресинг за підтримки численних громадських організацій проросійської спрямованості, яких на півострові завжди було чимало. Відповідно до політико-економічного та військового змісту подій, що відбувались у Криму, змінювалися тип пропагандистської риторики та форми й методи дій російських фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні немає комплексних наукових студій за тематикою нашого дослідження. Основу статті складають офіційні Інтернет-сайти громадських організацій Автономної Республіки Крим (АРК), на яких розміщено документи щодо їхньої діяльності; матеріали журналістських розслідувань; огляди преси.

Мета статті - на основі вивчення діяльності громадсько-політичних організацій та рухів у Криму протягом 1993-2013 рр. дослідити їхній вплив на формування проросійських настроїв у молодіжному середовищі.

Виклад основного матеріалу. З 1993 р. на півострові розпочала свою діяльність громадська організація - Російська громада Криму (рос. - Русская община Крима), яка виникла з Республіканського руху Криму та Республіканської партії Криму. Цього ж року представники Республіканської партії Криму та Народної партії Криму об'єдналися у виборчий Блок "Росія". Вже в січні

1994 р. представник Блоку - Юрій Мешков - переміг на виборах Президента Криму, а весною 1994 р., після перемоги Блоку на парламентських виборах, Головою Верховної Ради Криму став черговий його представник - Сергій Цєков.

Офіційно задекларовані мета й завдання діяльності Російської громади Криму (РГК) містяться на Інтернет-сайті - <http://www.ruscimea.ru/> - та полягають у "відновленні політичних, економічних і культурних зв'язків Криму з Російською Федерацією, зруйнованих в ході розвалу СРСР", та "захисті російського соціокультурного простору". Серед основних причин виникнення РГК її засновники вказують на русофобську ідеологію української влади, українізацію всіх сфер життя та масове повернення на півострів кримськотатарського населення [1].

Кульмінацією проросійських настроїв на півострові стали події 1994-1995 рр., коли на порядку денному постала проблема отримання незалежності від України, формування власних силових структур й участь керівництва республіки в розподілі Чорноморського флоту. Натомість Верховна Рада України в серпні 1995 р. скасувала тодішній пост Президента АРК, а президент Республіки, Ю. Мешков, за підтримки російського керівництва переїхав до Москви.

У жовтні 2009 року за ініціативи РГК і Громадсько-активу Криму було створено Всекримський суспільно-політичний рух "Руська єдність" (рос. - "Русское единство"), який підтримали понад тридцять кримських громадських організацій і політичних партій. 12 серпня 2010 р. за рішенням позачергового з'їзду політичної партії "Авангард", яка здійснювала свою діяльність з 2008 р., було ухвалено зміну її назви на Політична партія "Руська єдність". Керівником партії було обрано Сергія Аксьонова.

На момент анексії півострова у 2014 р. РГК нараховувала 29 регіональних організацій та мала власний друкований орган - газету "Русский мир" накладом у 35 тисяч примірників.

Молодіжною складовою РГК став Російський моло-

діжний центр Криму (рос. - Русский молодежный центр Крыма, РМЦК), створений у 1997 р. Наприкінці 2009 р. центр змінив назву на "Молоді за "Руську єдність"" (рос. - Молодые за "Русское Единство"). У 2003 р. РМЦК став одним із засновників МАМОРС (Міжнародної Асоціації молодіжних організацій російських співвітчизників), яка була зареєстрована в Москві 21 квітня 2005 р.

Першою резонансною подією на півострові стали протестні акції, які отримали назву "Донузлав Анти-NATO", пов'язані з проведенням міжнародних навчань "Sea Breeze" у Донузлаві (1997 р.). Для України проведення цих навчань мало і політичне, і військове значення: до участі було залучено кораблі ВМС України, США, а також бойові кораблі інших держав. На навчаннях були присутні спостерігачі від 10 країн.

У російському медіапросторі в цей час активно обговорювались питання щодо майбутніх навчань. Зокрема, імовірні сценарії маневрів, які українське Міністерство оборони надіслало російському оборонному відомству для ознайомлення, передчасно були розміщені на сторінках російської преси, що було сприйнято українською стороною як порушення політики конфіденційності. Росіяни визнали легенду навчань провокаційною через сценарій, пов'язаний із захопленням півострова "сепаратистами". Саме тому тематику навчань було змінено на цілком миротворчу, з відпрацюванням елементів пошуково-рятувальних операцій.

Незважаючи на низку роз'яснювальних заходів, проведених українською стороною, на центральній площі с. Новоозерне (місці тодішньої дислокації штабу Південного командування ВМФ України) відбувся мітинг, ініційований політичною партією "Трудовая Россия", із залученням представників РГК, на якому було зачитано емоційну й проникливу відозву до співвітчизників: проведення навчань порівнювалось з 1941 р. Організатори мітингу стверджували, що справжньою метою маневрів є "висадка десанту в Криму, блокада Севастополя і всього західного узбережжя Криму". Закінчувалась відозва закликом до створення народного ополчення та пафосною фразою "Батьківщина або смерть! Ми переможемо". Наступний мітинг під егідою РГК і Комуністичної партії Криму відбувся 25 серпня 1997 р. Російським глядачам каналу РТР було продемонстровано кадри про висадку десанту "під Севастополем", які були змонтовані в іншій місцевості; газета "Известия" запропонувала читачам матеріал про формування загонів народного ополчення з числа мешканців півострова на противагу підрозділам НАТО - тобто російськими ЗМІ вже тоді відтворювався сюжет "війни" проти НАТО [2; 3].

Інформаційно-пропагандистська кампанія, розгорнута проросійськими силами Криму за підтримки суспільно-політичних та партійних організацій Росії, складалась з дезінформації, фальсифікації та спотворення фактів з метою формування негативного іміджу України на міжнародній арені та зриву заходів щодо підвищення вишколу українських військовиків. І хоча навчання все ж таки відбулись та їхню мету було досягнуто, Україна програла війну в інформаційному просторі: вітчизняні журналісти обмежились декількома матеріалами та публікаціями виступів й інтерв'ю керівництва Міністерства оборони України [2].

За два роки після згаданих подій на місті проведення акцій протесту "Донузлав Анти-NATO" РМЦК ініціював проведення молодіжного освітнього табору.

Зауважимо, що наприкінці 2013 р. молодіжні громадські організації Криму умовно поділялись на дві

великі групи: російську і кримськотатарську. Такий розподіл запропонував кримський проросійський політолог Кирил Губа. На його думку, переважна більшість представників української групи "...сприймають себе як частину російського Криму і розділяють позицію російського руху по ключових питаннях політичного спектра" [4].

Проте ми вважаємо за необхідне розглянути діяльність громадсько-політичних організацій українського спрямування. Так, у 1992 р. було створено громадську організацію "Крим з Україною", сферою діяльності якої стало українське національне відродження. Спільно з представниками інших проукраїнських організацій: Товариства української мови "Просвіта", Народного руху України, Української республіканської партії, вони об'єдналися в Комітет "Крим з Україною". У найбільших містах півострова створювались українські громади. Восени 1992 року відбувся I Всекримський конгрес українців, головною метою якого було збереження статусу півострова в складі України. Активісти проукраїнських громадських організацій надавали допомогу бібліотекам, школам, підрозділам Збройних сил України та Військово-Морського флоту України в комплектуванні україномовною літературою, проводили науково-практичні конференції, розповсюджували звернення відомих кримських учених до населення півострова із закликом зберегти єдність з Україною.

Комітет "Крим з Україною" разом із Народним рухом України заснували україномовну газету "Кримський вісник", яка виходила в м. Красноперекопську. Також українською мовою виходили газети "Кримська світлиця" (м. Севастополь) та "Флот України" (м. Сімферополь).

Представники ВМГО "Студентське братство" також розгорнули активну діяльність на півострові. Серед відомих акцій слід назвати громадську кампанію проти неповаги до державної символіки України з боку військовиків ЧФ РФ (2007 р.), звернення до Міністерства юстиції України з проханням щодо скасування реєстрації проросійських партій і рухів через заклики до сепаратизму, акцію на маяку "Сарич" з метою повернення українських маяків (2011 р.).

Оскільки предметом нашого дослідження є формування проросійських настроїв у молодіжному середовищі, зупинимось на характеристиках російської групи, серед якої К. Губа виокремлює організації трьох типів: помірні російські, козацькі та радикальні [4]. Наведемо відомості про найбільш популярні організації та про відомі результати їхньої діяльності.

Серед російських "помірних" організацій найбільш відомою є організація МОЛОДЫЕ за "Русское Единство" - колишній РМЦК, яка з 1997 р. здійснює активну роботу на півострові, позиціонує себе як єдиний рух, що підтримує молодь Криму, зокрема, виховує російський та кримський патріотизм, захищає та розвиває російську культуру. Станом на 2010 р. рух об'єднував 2000 осіб.

Цікавими для нашого дослідження є відомі проекти організації, реалізовані протягом 2008-2013 рр.: "Русский язык - нам родной язык", "Наш ответ украинским националистам", "Обращение к Президенту Украины Виктору Януковичу", пікети "Мы - против языковой дискриминации"; "Хочу кино на русском", організація проросійських військово-патріотичних таборів "Крим. Донузлав"; акція "Я - за Таможенный союз!" за підтримки політичної партії "Руська єдність" і РГК, що продовжує свою діяльність дотепер [5].

Всеукраїнська молодіжна громадська організація

"Союз молоді регіонів України (СМРУ)" з 2010 р. - "Молоді регіони" - молодіжне крило Партії регіонів України, була зареєстрована 4 липня 2002 р. Найбільша молодіжна громадська організація в Україні. У Севастополі активісти "Союзу молоді регіонів України", представники РГК та Партії регіонів провели резонансну акцію на честь 18-ї річниці Автономії Республіки. Під державним прапором Росії, прапорами громадсько-політичних сил, Андріївським прапором і транспарантами з гаслами: "20 січня - День Автономної Республіки Крим" і "Захистимо Крим від свавілля українських чиновників" вони заявляли "про намір боротися за зміцнення суверенітету Республіки Крим", яка "завжди прагнути до відновлення повномасштабного державно-політичного Союзу України з Російською Федерацією" [7].

У 2005 р. у Севастополі активісти Партії регіонів і "Союзу молоді регіонів України" чисельністю більше 200 осіб провели мітинг під гаслом "Рік Майдану - рік обману". Учасники акції роздавали на вулицях листівки та були одягнені в траурне вбрання. У Сімферополі на площі Леніна були затоптані 12 помаранчевих прапорів [8].

Обидві організації взяли участь у Всеукраїнській конференції "Євразійська інтеграція і роль молодіжних організацій російських співвітчизників у сприяттв інтеграційним процесам" (2013 р.) На порядку денному стояло питання "Курс на об'єднання - Євразійський союз".

Молодіжні козацькі організації - це молодіжне православне об'єднання "Зірка" (рос. - "Звезда") при "Союзі козаків Криму"; Кримський козацький кадетський корпус за підтримки Генерального консула Російської Федерації в Сімферополі й федеральної агенції "Россотрудничество", а також Феодосійська школа джур. Відомі своєю активною антинатовською позицією, а також тим, що встановлювали прапор Перемоги і російські триколори в кримських горах спільно з Євразійським союзом молоді (організація, заборонена в Україні). Брали участь у проведенні козацьких й спортивних таборів [4].

Колишній Голова Служби безпеки України Валентин Наливайченко в інтерв'ю газеті "Дзеркало тижня" (2013 р.) сказав, що дестабілізація ситуації в Криму, на зразок південноосетинської, неможлива. Проте він відзначив, що СБУ турбує діяльність деяких проросійських громадських організацій, зокрема, радикального спрямування: севастопольського "Прориву", "Євразійського союзу молоді" та організації "Севастополь-Крим-Росія" [6].

Найбільш популярною радикальною організацією на Кримському півострові стала створена у 2004 р. організація "Прорив" (рос. - "Прорыв"). Її ідеологом став Дмитро Соїн, колишній офіцер Служби державної безпеки Придністров'я. "Прорив" набув популярності, здійснюючи на території України політичні акції разом із Народним фронтом "Севастополь-Крим-Росія" і Євразійським союзом молоді. Зауважимо, що лідер "Прориву" Олексій Добичін у червні 2006 р. був депортований з України в Росію за антиукраїнську діяльність.

Серед відомих акцій "Прориву" необхідно назвати протестні акції проти українізації кінопрокату (2008 р.), мітинг під російськими прапорами "Так далі жити не можна" (2009 р.), акцію "Чемодан, вокзал, Америка" (2009 р.), акцію "В кожному вікні російський прапор!" (проводиться з 2007 р.), спалення підручників новітньої історії України (2014 р. у містах Сімферополь та Севастополь) [9].

Євразійський союз молоді (ЄСМ) - організація, за-

боронена в Україні, заснована 26 лютого 2013 р., офіційно зареєстрована як Загальноросійський молодіжний рух "Євразійський союз молоді" - молодіжне крило "Міжнародного євразійського руху" О. Дугіна. Значний резонанс отримали такі акції ЄСМ, як розтrocення виставки про Голодомор, що проводилася в Українському культурному центрі в Москві (2007), знищення української символіки на горі Говерла. Кримське відділення ЄСМ у 2007 році було заборонено, проте навесні 2008 року в судовому порядку заборону було визнано незаконною [10].

16 липня 2007 р. у день проголошення Декларації про державний суверенітет України представники Севастопольського фронту проти НАТО, Народного фронту "Севастополь-Крим-Росія" і ЄСМ провели антиукраїнський пікет, на якому лідер ЄСМ Костянтин Книрик заявив, що "в Криму і Севастополі є гідний флот, який буде тут стояти незалежно від того, кому б хотілося і кому б мріялося побачити тут НАТО. Тут ніколи не буде НАТО, тут ніколи з яхт-клубу не вийде флот... ми будемо сильною великою російською імперією, і ніяке НАТО не буде сильніше за нас" [10]. Мітингувальники прикріпили тоді фашистську свастику на ворота штабу ВМС України.

У прес-релізі руху (2011 р.) указувалось, що "кримський парламент негайно повинен оголосити півострів територією, що знаходиться під юрисдикцією РФ, і зобов'язати всі місцеві органи влади в Криму ... вивісити державні прапори Росії". Координатор руху Валерій Під'ячий був засуджений за сепаратизм до трьох років позбавлення волі умовно з відтермінуванням вироку на один рік. Цікаво, що після анексії півострова Росією В. Під'ячого було звільнено з роботи за наявність "української" судимості.

Окремо слід зупинитись на проведенні молодіжних проросійських патріотичних таборів у м. Донузлав за підтримки вже відомих молодіжних та громадсько-політичних організацій Криму.

Перший молодіжний табір "Донузлав-Крим-Анти-НАТО" відбувся в липні 2007 р. Місце його розташування, с. Новоозерне, було обрано не випадково, у районі десантування підрозділів країн НАТО - учасників україно-американських навчань "Sea Breeze". Метою акції стало створення перешкоди для проведення навчань. Учасниками табору були представники кримської молоді, не згідні з політичним курсом України до вступу в Північноатлантичний Альянс. Захід мав неприхований проросійський характер.

У 2010 р. табірний збір відбувся під патронатом Всеукраїнського руху "Руська єдність" та РГК. У заході взяли участь більше 100 хлопців і дівчат із Криму, а також із Луганської та Запорізької областей. Сценарієм військово-спортивної гри з курсантами табору передбачалось *відпрацювання дії громадського опору щодо розміщення військових баз НАТО в Україні*. Також із молоддю проводились різноманітні тренінги з метою зміцнення духовної єдності представників "русского мира", лекції та зустрічі з відомими політиками, істориками та політологами. Для нашого дослідження цікавим є виступ голови РГК Сергія Цекова, виголошений ним на церемонії відкриття заходу. Окрім гучних висловів щодо руйнування єдиної держави - СРСР у 1991 р., що, на думку політика, - тимчасове явище, С. Цеков запевнив молодь, що табірний збір передусім є засобом захисту російської мови та демонстрацією того, що майбутнє Криму й України - у союзі з Росією [11].

Наступного 2011 року організаторами табору висту-

пили вже відомі нам Таврійське козацьке військове товариство та Кримська республіканська громадська організація "Таврійський союз". РГК не брала участі в організації роботи табору. Традиційно проводились лекції політологів та робота з духовного виховання: у табір навіть приїжджав настоятель місцевого храму. Комендантом табору було обрано отамана об'єднання козаків Криму Сергія Юрченка, депутата Бахчисарайської міської ради [12].

Цікаво, що наступний табір "Донузлав-2012" уже проходив під гаслом: "Молодь Співдружності Незалежних Держав - разом у XXI століття!". Курсантами табору стали понад 200 юнаків та дівчат. Як повідомляли інтернет-сайти, у таборі взяли участь молоді представники *Новоросії* (Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Дніпропетровська області), Російської Федерації, Республіки Білорусь, Південної Осетії та Придністровської Молдавської Республіки. Севастопольські козаки висловили думку про збільшення якості військово-спортивної підготовки курсантів: вивчення зброї, володіння шашкою, кинджалом, нагайкою, рукопашного козачого бою, що необхідно "не тільки козакові, а й будь-якому патріоту свого міста, свого півострова для самозахисту і захисту рідного краю від ворогів". Отже, у таборі пройшли змагання зі стрільби під гаслом: "Я можу стріляти влучно. НАТО - СТОП!". Також відбулись навчання з відпрацюванням елементів рукопашного бою, раптовий напад на польовий табір, з "умовною ліквідацією" вартів і захопленням полонених [13-15].

Цікаво, що в таборі відбулося голосування щодо визначення ставлення курсантів до проекту створення Євразійського союзу. Як виявилось, практично всі курсанти підтримали ініціативу щодо інтеграції держав СНД в рамках Євразійського союзу. Зауважимо, що з курсантами табору зустрілися Генеральний консул Російської Федерації у Сімферополі Володимир Андрєєв, керівник Представництва федерального агентства Росспівробітництво в Сімферополі Олександр Пушкар'єв, голова Російської громади Криму, член Президії Верховної Ради Криму Сергій Цєков, російський політолог Семен Уралов, багато інших політиків, громадські діячі, учені, журналісти.

Також у таборі було презентовано перший номер газети "Таврійські вісті. Новоросія", присвячений антинатовській тематиці та заходам протидії з боку жителів півострова, ситуації з російською мовою в Україні тощо. Заснував газету отаман Ігор Руденко-Мініх на кошти групи російських активістів. У першому номері газети було розміщено статтю Олега Родівілова, члена правління "Таврійського Союзу" "Чому ми стоїмо табором на Донузлаві"[16].

Молодіжний табір, що відбувся в липні 2013 р., мав назву "Євразійський молодіжний табір-форум "Крим. Донузлав-2013" та, на думку його засновників, став школою будівництва "Євразійського союзу". За підтримки викладачів Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського, Інституту країн СНД робота молодіжного табору поступово набула євразійсько-проросійського молодіжно-патріотичного характеру. Тема "Анти-НАТО" залишилась однією з ключових у програмі табору [17].

Наприкінці 2013 р. під час Революції Гідності РГК та партія "Руська єдність" за підтримки козацьких організацій півострова ініціювали створення народних дружин самооборони. 27 лютого 2014 р. Голову партії "Руська єдність" Сергія Аксьонова було обрано головою Ради міністрів АРК. У березні 2014 р. на пів-

острів повернувся колишній президент Республіки Крим Юрій Мешков.

На превеликий жаль, але тільки після анексії півострова було засновано інформаційну агенцію "Голос Криму" та загальнонаціональний рух "За визволення Криму"; вийшли у світ телевізійні програми "Голос Криму" та "Крим: час окупації". У травні цього року розпочався інформаційний проект "Укрінформ-Крим" з метою продемонструвати, що саме робиться українською владою заради повернення півострова, розповісти про порушення прав кримськотатарського народу.

Висновки

1. У результаті проведеного дослідження виявлено, що під гаслами збереження соціально-культурних традицій та підтримання взаємовідносин із співвітчизниками, починаючи з 1993 р., на півострові Крим громадсько-політичними організаціями та партіями проросійського спрямування здійснювалась цілеспрямована інформаційна політика щодо формування антиукраїнської світоглядної позиції в молодіжному середовищі. Окрім загальновідомих форм діяльності: проведення акцій протесту, мітингів і пікетів, окремим напрямом роботи серед молоді стала організація молодіжних проросійських військово-патріотичних таборів. Члени проросійських громадсько-політичних рухів та партій узяли активну участь у подіях "Кримської весни".

2. Незважаючи на інформаційний спротив з боку проросійських громадських організацій, на півострові діяли й українські патріотичні організації, які здійснювали заходи щодо об'єднання українців Криму шляхом створення українських громад, проведення конгресів, розповсюдження української літератури та інформаційних видань, видання українськомовної преси.

У наших подальших дослідженнях ми плануємо більш детально зупинитись на діяльності українських громадських організацій на півострові протягом 1991-2014 рр.

ЛІТУРАТУРА

1. Портал русского народа Крыма [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ruscrymea.ru/>.
2. Семена Н. Реальный резонанс условного землетрясения [Електронний ресурс] / Н. Семена. - Режим доступу : http://gazeta.zn.ua/ARCHIVE/realnyy_rezonans_uslovnogo_zemletryaseniya.html.
3. На Sea Breeze-97 будет отрабатываться блокада Крыма: у "Коммерсанта-Daily" оказался полный план ученых [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.kommersant.ru/doc/182988>.
4. Губа К. Молодежная среда Крыма: общественно-политический сегмент (часть I) [Електронний ресурс] / К. Губа. - Режим доступу : <http://odnarodyna.com.ua/articles/6/2142.html>.
5. Сепаратисты Крыма [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://informnapalm.org/22-separatysty-kryma-kazachya-5-ya-kolonna-k/>.
6. Наливайченко уверен, что грузинский сценарий в Украине невозможен [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://news.liga.net/news/politics/402814-nalivaychenko-uverenchto-gruzinskiy-stsenariy-v-ukraine-nevozmozhen.htm>.
7. Митинг за права Крымской автономии подпортили рыночники [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://crimea.unian.net/182133-miting-za-prava-krymskoj-avtonomii-podportili-ryinochniki.html>.
8. В Крыму "похоронили" Майдан [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://newdaynews.ru/policy/47004.html>.
9. Гамова С. Пошли на прорыв [Електронний ресурс] / С. Гамова. - Режим доступу : <http://www.ng.ru/authors/11557/>

10. Евразийский союз молодежи: портал сетевой войны [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://odnaryna.com.ua/articles/6/2142.html>.

11. В Крыму открылся патриотический антиНАТОвский лагерь "Донузлав-2010" [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.ruscrymea.ru/news.php?point=1332>.

12. В Крыму открылся казачий антинатовский лагерь [Электронный ресурс]. - Режим доступа : http://censor.net.ua/photo_news/211947/v_krymu_otkrylsya_kazachiy_antinatovskiy_lager_fotoreportaj.

13. Лагерь Крым-антиНАТО-2012 на Донузлаве. День второй [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.novoross.info/politiks/13295-lager-krym-antinato-2012-na-donuzlave-den-vtoroy-fotoreportazh.html>.

14. В Крыму завершил работу Международный молодежный образовательный лагерь "Донузлав-2012" [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.edinaya-odessa.org/publ/48357-v-krymu-zavershil-rabotu-mezhdunarodnyu-molodezhnyu-obrazovatelnyu-lager-donuzlav-2012.html>.

15. Я могу стрелять метко. НАТО - СТОП! [Электронный ресурс]. - Режим доступа : http://www.materik.ru/country/problem/detail.php?DATE_ACTIVE_FROM=02.11.2015&ID=16783.

16. Родивиллов О. Почему мы стоим лагерем на Донузлаве [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.novoross.info/politiks/13223-oleg-rodivilov-pochemu-my-stoim-lagerem-na-donuzlave.html>.

17. Молодёжный лагерь "Донузлав" стал школой строительства Евразийского союза [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.ruskiymir.ru/news/64418/>.

Гапеева Ольга,

кандидат исторических наук, старший научный сотрудник, докторант

Национальной академии сухопутных войск имени гетмана Петра Сагайдачного, г. Львов

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ НА КРЫМСКОМ ПОЛУОСТРОВЕ В КОНТЕКСТЕ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОРОССИЙСКИХ НАСТРОЕНИЙ В МОЛОДЕЖНОЙ СРЕДЕ (1993-2013 гг.)

В статье рассматривается деятельность общественно-политических организаций пророссийского направления на полуострове Крым. Выявлено, что под лозунгами поддержания отношений с соотечественниками и сохранения социально-культурных традиций осуществлялась целенаправленная информационная кампания по формированию антиукраинской мировоззренческой позиции в молодежной среде Крыма.

Ключевые слова: полуостров Крым; "русский мир"; кампания "анти-НАТО"; Русская община Крыма; Русский блок; Партия "Русское единство".

Gapeyeva Olga,

Candidate of Historical Sciences Senior Researcher Doctorate student

Lviv National military Academy named after hetman Sagaydachny, Lviv

SOCIAL AND POLITICAL ORGANIZATION ACTIVITIES ON THE CRIMEAN PENINSULA IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF THE PRO-RUSSIAN SENTIMENT AMONG THE YOUTH (1993-2013)

The article deals the activities of social and political organizations of pro-Russian direction on the Crimea peninsula. The author defines that under the banner of maintaining relations with compatriots and the preservation of social and cultural traditions, was carried out targeted information campaign on the formation of anti-Ukrainian sentiment among the youth.

Events on the Crimean peninsula, unfortunately, belong to insufficiently studied issues of recent history of Ukraine. Ukrainian historical opinion have demonstrated passivity on this issue and no sound labor opposed promotional products of famous Russian historians and historical schools.

Starting from the first day of the independence of Ukraine our "eastern neighbor" carried out targeted information pressing supported by numerous pro-Russian social organizations, which the peninsula has always been rich in. Types of propaganda rhetoric, methods and forms of action changed according to the political and military significance of events that took place.

Pro-Russian social organizations have organized different initiatives to involve youth organizations. For example, there is the observance of the military patriotic youth camp Donuzlav anti NATO.

Key words: Crimean peninsula; "Russian World Foundation"; the campaign "anti-NATO"; Russian Community of Crimea; Russian bloc; the Party of "Russian unity".

REFERENCES

1. The portal of the Russian people of the Crimea, available at: <http://www.ruscrymea.ru/>.
2. Semena, N. (1997), "Real conditional earthquake response", available at: https://gazeta.zn.ua/ARCHIVE/realnyy_rezonans_uslovnogo_zemletryaseniya.html.
3. Sea Breeze-97 will be practiced Crimea blockade: the "Kommersant-Daily" turned out to be a complete plan of military training, available at: <http://www.kommersant.ru/doc/182988>.
4. Guba, C. (2011), "Youth Crimea environment: socio-political segment (part I)", available at: <http://odnaryna.com.ua/articles/6/2142.html>.
5. The separatists of Crimea, available at: <https://informnapalm.org/22-separatysty-kryma-kazachya-5-ya-kolonna-k/>.

6. Nalyvaychenko sure the Georgian scenario in Ukraine is impossible, available at: <http://news.liga.net/news/politics/402814-nalivaychenko-uveren-cto-gruzinskiy-stsenariy-v-ukraine-nevozmozhen.htm>.
7. The rally spoiled marketeers of the Crimean autonomy rights, available at: <http://crimea.unian.net/182133-miting-za-prava-kryimskoy-avtonomii-podportili-rynochniki.html>.
8. In Crimea "buried" the Maidan, available at: <https://newdaynews.ru/policy/47004.html>.
9. Gavova, S. (2006), "Send a breakthrough", available at: http://www.ng.ru/courier/2006-10-23/17_youth.html.
10. The Eurasian Youth Union: the portal network war, available at: <http://odnarodyna.com.ua/articles/6/2142.html>.
11. The patriotic anti-NATO camp "Donuzlav 2010" is opened in Crimea, available at: <http://www.ruscrimea.ru/news.php?point=1332>.
12. The Cossack anti-NATO camp is opened in Crimea, available at: http://censor.net.ua/photo_news/211947/v_krymu_otkrylsya_kazachiy_antinatovskiy_lager_fotoreportaj.
13. Anti-NATO Camp Crimea-2012 on Donuzlave, Second day, available at: <http://www.novoross.info/politiks/13295-lager-krym-antinato-2012-na-donuzlave-den-vtoroy-fotoreportazh.html>.
14. International youth educational camp Donuzlav-2012 is completed in Crimea, available at: <http://www.edinaya-odessa.org/publ/48357-v-krymu-zavershil-rabotu-mezhdunarodnyy-molodezhnyy-obrazovatelnyy-lager-donuzlav-2012.htm>.
15. I can shoot accurately. NATO - STOP, available at: http://www.materik.ru/country/problem/detail.php?DATE_ACTIVE_FROM=02.11.2015&ID=16783!.
16. Rodivilov, O. (2012), "Why we are camping on Donuzlave", available at: <http://www.novoross.info/politiks/13223-oleg-rodivilov-pochemu-my-stoim-lagerem-na-donuzlave.html>.
17. Youth camp "Donuzlav" became a school building of the Eurasian Union, available at: <http://www.ruskiymir.ru/news/64418/>.

© Гапеева Ольга

Надійшла до редакції 19.09.2016

УДК 327 (477+(470+571))

КОСТЮК ОЛЕГ,

молодший науковий співробітник відділу новітньої історії України

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, м. Львів

НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА В РОСІЙСЬКИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЯХ У 1990-х рр.

Статтю присвячено вивченню особливостей ставлення російської суспільно-політичної еліти до факту існування незалежної України. Проаналізовано основні геополітичні концепції та нормативно-правові документи з питань зовнішньої політики, які визначали російську політику щодо держав пострадянського простору, та місце в них України. Акцентовано на прагненні російської суспільно-політичної еліти повернути Україну в поле своїх інтересів. Визначено вплив геополітичних концепцій на сучасну політику РФ щодо України.

Ключові слова: Україна; Росія; геополітика; зовнішня політика.

Постановка проблеми. Анексія Росією півострова Крим та російська військова агресія в східних областях України стала підсумком ретельно спланованої та послідовної політики російської влади, що була спрямована на підірив державного суверенітету нашої держави. За оцінками директора Національного інституту стратегічних досліджень Володимира Горбуліна, активна підготовка Росії до агресії проти України розпочалась фактично з 2000-х рр., коли владі РФ удалось розв'язати свої численні внутрішньополітичні й економічні проблеми [6]. Свою підривну діяльність проти України Росія реалізувала в політичній, економічній та інформаційній сферах.

В умовах російської агресії проти України надзвичайно актуальним є дослідження комплексу військово-політичних та соціально-економічних умов та чинників, що дестабілізують ситуацію в нашій державі. У контексті їх дослідження актуальним також є вивчення геополітичного місця, яке займає Росія в російських геополітичних концепціях. Детальний аналіз та вивчення цього питання дадуть змогу зрозуміти "природу" та походження російської агресії проти України та сформулювати адекватну відповідь на загрози та виклики, які надходять від РФ, переглянути власні зовнішньополітичні орієнтири, підхід до стратегії й тактики взаємодії з іншими державами.